

Handläggare
Caroline Jevring
Telefon: 08-50820014

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2023-08-24

Remiss av förskolerapport 2022

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/579

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen

Sammanfattning

Nämnden har fått *Förskolerapport 2022* på remiss av kommunstyrelsen. Förskolerapporten tas årligen fram av förskolenämnden (tidigare utbildningsnämnden) på uppdrag av kommunfullmäktige. Rapporten ska ge en stadsövergripande bild av både fristående och kommunal förskola i Stockholms stad. Rapporten innehåller en lägesbeskrivning och analys av utvecklingen inom förskoleområdet.

Underlaget till rapporten kommer från statistik och från stadsdelsförvaltningarnas redovisningar.

I rapporten pekas tre områden ut, som bör prioriteras inom förskolan i staden:

- Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning.
- Personalens utbildningsnivå och förutsättningar för uppdraget.
- Bidra till en likvärdig kvalitet i stadens förskola genom bättre uppföljningsmetoder.

Förvaltningen instämmer i stora delar av rapportens innehåll och slutsatser. Kopplat till innehållet ser förvaltningen en del behov av arbete framåt, till exempel:

- Samordning av arbetet med den nya lagen för fler barn i förskola, för att skapa likvärdighet inom staden.
- Behov av utvärdering av insatser för ökad inskrivningsgrad.
- Behov av att systematisk följa upp språkarbetet i förskolan, samt följa barns utveckling inom språk.
- Behov av att ta fram krav på yrkesrollen barnskötare.

Bakgrund

Nämnden har fått *Förskolerapport 2022* på remiss av kommunstyrelsen. Svar ska inkomma senast den 29 augusti 2023. Remissen har skickats till samtliga stadsdelsnämnder, stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, Stockholms universitet och Södertörns högskola. Stadsdelsnämnderna ombeds i sina remissvar beskriva hur nämnden ser på rapportens innehåll och vilka slutsatser som dras för den egna verksamheten framöver.

Förskolerapporten tas årligen fram av förskolenämnden (tidigare utbildningsnämnden) på uppdrag av kommunfullmäktige. Rapporten ska ge en stadsövergripande bild av både fristående och kommunal förskola i Stockholms stad. Förskolenämnden godkände rapporten den 26 april 2023 och beslöt att överlämna den till kommunstyrelsen.

Underlag till rapporten inhämtas från samtliga stadsdelsnämnder, genom en bilaga till verksamhetsberättelsen, utifrån särskilda anvisningar. Statistiska uppgifter inhämtas från till exempel Statistiska centralbyrån och Skolverket. Rapporten grundar sig även på uppgifter som samlats in från förskolor med enskilda huvudmän.

Ärendet

Förskolerapport 2022 innehåller följande områden:

1. Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning
  - Ökad inskrivningsgrad
  - Språk
  - Bedömningsgrunder för barn i behov av extraordinärt stöd
  - Digitalisering
2. Personalens utbildningsnivå och förutsättningar för uppdraget
  - Utbildningsnivå
  - Förskollärartäthet
  - Personaltäthet
  - Antal barn per grupp
3. Kompetensförsörjning
  - Kompetensförsörjning
  - Insatser för personalens kunskaper i svenska
  - Förbättrad arbetssituation
4. Tillsyn av fristående förskola
5. Servicekvalitet (förskoleundersökningen)
6. Bidra till likvärdig kvalitet i stadens förskola genom bättre uppföljningsmetoder

Bland dessa områden har rapporten pekat ut tre områden som bör prioriteras för framtida utveckling inom förskolan i staden, under

rubriken *Slutsatser och utvecklingsbehov*: tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning, personalens utbildningsnivå och förutsättningar för uppdraget samt Bidra till en likvärdig kvalitet i stadens förskola genom bättre uppföljningsmetoder.

Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning

Av rapporten framgår att det pågår en inventering av de vårdnadshavare som inte har barn i förskola. Samtidigt framkommer en utmaning i att identifiera dem, bland annat på grund av att personer inte vistas där de är folkbokförda. Det finns en ökad kunskap i staden om orsaker till att vårdnadshavare inte skriver in barn, som på en generell nivå ligger i linje med nationell analys. Vidare anges att insatser för ökad inskrivning, till exempel uppsökande verksamhet och introduktionsförskola, behöver följas upp och utvärderas.

Rapporten lyfter att det finns utmaningar gällande uppföljning och utvärdering av det språkutvecklande arbetet samt att det delvis kan mötas genom analys av resultaten från Skolverkets kartläggningsmaterial *Hitta språket*.

Personalens utbildningsnivå och förutsättningar för uppdraget

Medarbetare med övrig utbildning/viss pedagogisk utbildning

I rapporten beskrivs att medarbetare som har "övrig utbildning" och "viss pedagogisk utbildning" utgör över hälften av förskolans personal, samt att det kan få konsekvenser för kvaliteten och för hur arbetslagen kan organiseras för utbildning och undervisning. Samtidigt konstateras att utbildningsbakgrunden för de båda personalgrupperna varierar. Det behövs därmed ytterligare kartläggning och analys för att förstå mer om personalgruppernas utbildningsbakgrund och kompetens för att kunna anpassa fortbildningsinsatser.

Kunskaper i svenska språket

Samtliga stadsdelsförvaltningar inventerar och identifierar på olika sätt stadsdelsnämndsområdets behov av att höja personalens kompetens i det svenska språket, samt genomför insatser utifrån det. Samtidigt syns ett behov av att utvärdera insatserna för att kunna bedöma om de lett till en ökad kompetens inom svenska språket.

Undervisning av legitimerad förskollärare

Av rapporten framkommer att det år 2022 fanns 50 barngrupper, av totalt cirka 1 800 i kommunal regi, som saknade legitimerade förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen. Det är cirka 25 barngrupper färre än föregående år. Vidare anges att stadsdelsnämnderna behöver fördela de legitimerade förskollärarna

samt organisera för undervisning, så att alla barn får kontinuerlig undervisning ledd av legitimerade förskollärare.

Handlingsplan för förbättrad arbetssituation

Rapportens uppföljning av arbetet med *Handlingsplan för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare* visar att samtliga stadsdelsförvaltningar bedriver ett framgångsrikt utvecklingsarbete. Särskilt framhålls arbetet med att tydliggöra roller och ansvar mellan förskollärare och annan personal i förskolans arbetslag. Rapporten tar vidare upp ökad sjukfrånvaro och svårigheter att anställa vikarier, samt att det finns ett behov av att utveckla stödstrukturer för frånvaro i arbetslagen.

Bidra till en likvärdig kvalitet i stadens förskola genom bättre uppföljningsmetoder

Rapporten beskriver ett behov av att utveckla och förbättra gemensamma bedömningsgrunder för kvalitet i förskolan, oavsett regiform. Vidare kan samverkan mellan stadsdelsnämndsområden utvecklas för ett mer gemensamt systematiskt kvalitetsarbete i staden och som bättre omfattar uppföljning av nationella mål.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Avdelning förskola.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning

Förvaltningen har fortsatt inventerat vårdnadshavare som har barn som inte går i förskola. En del av det arbetet faller nu inom ramen för den nya lagen¹ som träder i kraft den 3 juli 2023. I enlighet med lagen har elva barn erbjudits förskoleplats, utan att vårdnadshavare har ansökt om det. Vårdnadshavare till dessa barn kommer att bli uppringda av en av förvaltningens stadsdelsmammor som ska följa upp att de fått erbjudandet. Utöver dessa ska vårdnadshavare till cirka 100 barn informeras om förskolan genom uppsökande arbete. Förvaltningen arbetar nu med att ta fram ett informationsmaterial samt vidareutveckla det uppsökande arbetet, främst utifrån den nya lagen. Detta sker i samverkan mellan Avdelning förskola och Social omsorg barn och unga.

---

¹ Från den 3 juli 2023 har kommuner ökade skyldigheter att kontakta vårdnadshavare och erbjuda plats till barn i förskola, utifrån ändringar i skollagen. Kommuner ska informera vårdnadshavare med barn tre-sex år, som inte går i förskola, om förskolans syfte och barnens rätt till förskola. Kommunerna ska även reservera och erbjuda förskoleplats till vissa barn, även om vårdnadshavarna inte har ansökt om det. Det gäller bland annat barn som har bott i Sverige under en kort tid.

Arbetet utifrån den nya lagen sker nu på olika sätt inom staden. Förvaltningen ser därför ett behov av utökad samverkan genom förskoleförvaltningen. Det ligger i linje med uppdrag i budget 2023.

Förvaltningen instämmer i rapportens slutsats att insatser för ökad inskrivning behöver följas upp och utvärderas i högre utsträckning. I Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning sker flera insatser, till exempel uppsökande arbete genom stadsdelsmammor och informationsinsatser på öppna förskolorna. Inskrivningsgraden i stadsdelsområdet har ökat, men exakt vad som har lett till det är svårt att säga. Förvaltningen ser vidare en svårighet i att nå de vårdnadshavare som varken går på öppna förskolan eller förskolan samt att ta reda på orsaker till det. Därför finns ett behov av att samverka med andra i högre utsträckning, dels inom förvaltningen (mellan Avdelning förskola och till exempel socialtjänsten), dels utanför förvaltningen (till exempel med barnavårdscentralen, mödravården och arbetsmarknadsförvaltningen).

Förvaltningen ser att språk är ett prioriterat område i alla förskoleenheter. Varje enhet har arbetat fram en strategi för det språkutvecklande arbetet, utifrån en gemensam mall. I alla enheter finns nu också förskolebibliotek på en eller flera förskolor. I rapporten anges att det finns ett behov att mer systematiskt följa upp det språkutvecklande arbetet. Förvaltningen instämmer i att det finns ett behov av att systematiskt följa upp språkarbetet samt följa barns progression. Det är något som kommer ses över. Av förskolerapporten framgår att förskolan får återkoppling från skolan utifrån Skolverkets kartläggningsmaterial *Hitta språket*. Återkopplingen utifrån *Hitta språket* sker inte kontinuerligt i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, varför det finns ett behov att se över det i samverkan med skolorna och utbildningsförvaltningen.

Personalens utbildningsnivå och förutsättningar för uppdraget
Förvaltningen instämmer i att det finns stor variation i utbildningsnivån bland medarbetare med övrig utbildning eller viss pedagogisk utbildning. Enligt förekommerapporten utgör de grupperna över hälften av förskolans personal, vilket kan få konsekvenser för kvaliteten och för hur arbetslagen kan organiseras för utbildning och undervisning. Förvaltningen ser därför ett behov av att ta fram krav på yrkesrollen barnskötare. Utifrån det kan det finnas behov av att inrätta ytterligare en befattning i förskolan samt tydliggöra vilken kompetensutveckling som krävs för att nå kraven till barnskötare, beroende på befintlig utbildning.

Förvaltningen ser att personalens behov av kompetensutveckling i svenska språket är ett fortsatt utvecklingsområde och kommer fortsatt erbjuda det. Vidare instämmer förvaltningen i att det finns

en svårighet i att utvärdera utbildningarnas effekter då det kan ta lång tid att utveckla ett språk. Det som däremot går att utvärdera är deltagarnas upplevelse av utbildningen och hur de kan använda det i undervisningen. Förvaltningen har fått positiv återkoppling från de medarbetare som deltagit i kompetensutveckling inom språk. Flera rektorer ser också att medarbetarna genomför högläsning med barnen i högre utsträckning samt har en ökad medvetenhet om språket i förskolan och ett ökat självförtroende.

Implementeringen av handlingsplan för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare pågår i förvaltningen. Beslut har fattats om befattningsbeskrivningar för kockar, barnskötare och förskollärare och arbete pågår för att implementera det. Under våren har beslut också fattats kring gemensam ram för tid för planering av det pedagogiska innehållet

Vad gäller undervisningen av legitimerad förskollärare har det skett en utveckling i att enheterna är förberedda att organisera för det vid frånvaro. Alla enheter har fått i uppdrag att ta fram en plan för det.

Bidra till en likvärdig kvalitet i stadens förskola genom bättre uppföljningsmetoder

Rapporten beskriver ett behov av att utveckla och förbättra gemensamma bedömningsgrunder för kvalitet i förskolan, oavsett regiform. Förvaltningen ser positivt på ett gemensamt underlag för bedömning av kvalitet i förskolan.

Utöver ovan synpunkter om rapportens slutsatser och utvecklingsbehov ser förvaltningen positivt på arbetet med likvärdiga bedömningsgrunder för barn i behov av särskilt stöd, enligt innevarande års budgetuppdrag. För en ökad likvärdighet mellan regiformerna ställer sig förvaltningen frågande till varför olika begrepp används för kommunal respektive fristående verksamhet; tilläggsbelopp respektive verksamhetsstöd.

Barnrättsperspektiv

I utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande anges att rapportens syfte och innehåll bedöms ligga väl i linje med barnens bästa ur ett barnrättsperspektiv. Förvaltningen anser att barnrättsperspektivet med fördel kan analyseras mer i själva rapporten, kopplat till respektive område. En viktig del av barns rätt är tillgång till förskola.

Förvaltningens förslag om ökad samverkan i arbetet med den nya lagen, ligger väl i linje med barns rätt till utbildning enligt barnkonventionen.

Jämställdhetsanalys

Förskolerapporten lyfter vissa skillnader i förskoleundersökningens resultat mellan pojkar och flickor. I övrigt behandlas inte jämställdhetsfrågor på något konkret sätt. Förvaltningen anser att jämställdhet med fördel kan belysas i flera delar av rapporten.

Tillgänglighet

Av rapporten framgår att det i 2023 års budget finns ett uppdrag till förskolenämnden att fortsätta verka för likställighet i bedömningsgrunderna för barn i behov av särskilt stöd. Det ser förvaltningen positivt på utifrån ett tillgänglighetsperspektiv.

Förslag

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Karin Åberg
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remissbrev; Remiss av Förskolerapport 2022
2. Remissunderlag: Protokoll fört vid förskolenämndens sammanträde den 26 april 2023
3. Tjänsteutlåtande utbildningsförvaltningen; den 21 mars 2023
4. Förskolerapporten 2022: Förskola i Stockholm 2022 (mars 2023)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2023-08-21
Karin Åberg, Avdelningschef	2023-08-09